مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد.

محمد یوسف صابر ساپي ۲۰۲۱/۰۶/۱۵

افغانستان د سړي جګړې قرباني

لومړۍ برخه

آیا د افغان په پا که خاوره د وخت زبر ځواک شوروي اتحاد د پوځي یرغل د رد نا که پیښه ،چې ټول نړیوال سوسیالستي سیستم یې له بیخه لړزان او کاواک کړ،د شوروي دولت له خوا د فارس خلیج د تیلو زیرمو او د تودو اوبو سمندري بندرونو په لور د وړاندې تګ ، مخکې له مخکې تدوین شوی ستراتیژیکي پلان ؤ او که د موجودې وضعې تر آغیز لاندې ،د شوروي دولتي مشرانو د عاجلې غوښتنې او پریکړې محصول؟... شوروي لښکرکښې د نړیوال سوسیالیستي او پانګوالي سیستمونو ترمنځ ،د نړۍ ویش په سر، د اوږدې ،سړي جګړې د ډګر د ګڼ شمیر نښتو څخه یوه نښته وه او که د مرکزي آسیا تر لاندې کولو ورووسته،د سویل په لور د روسانو نوبتي پراختیایي عملیات؟...

ایا د پیړۍ داسې ستره غمناکه پیښه، چې په افغانستان کې یې څو کمزورې واکمنۍ یو د بل پسې بدلې کړې او د بیشماره افغانانود نابودي او بربادي باعث شوه، د افغاني سیاسي مشرانو د چټکو غوښتنو کار ؤ او که د هغوی د واک څخه بهر پروسه ؟...په ساده ژبه، افغاني مشرانو د ځان ساتنې له پاره شوروي پوځونه خپل هیواد ته راوغوښتل او که شوروي ځواکونه د خپلو موخو له پاره ،په خپله اراده او زور افغانستان ته ننوتل؟...

په عام فلسفي مفهوم،ایا دا ډول ستري نړیوالې،ټولنیزې پیښې د سیاسیونو په واک او اداره کې وي او که د هغوی له واکه بهر، د ټاکلو عیني شرایطو او قانونمندیو تابع وي؟...ایا چارواکي دا ډول ټولنیزې پیښې پلانیزه کوي او که د عیني ټولنیز بهیر ناګزیره پدیدو په توګه، د روانو اوبو بهیر په څیر په خپله جریان مومي او نور ټول له ځان سره وړاندې بیایي؟...

دا ډول پوښتنو ته د ځواب په لټه،د پیښې پس منظر ته ځو او په هغه وخت کې نړیواله وضعه (د پیښې باندني زمینې په څیر) ګورو: پر افغانستان باندې د شوروي تیري په وړاندې،د وخت نړیواله وضعه په یو لنډ عبارت کې پیژندل شویده: سړه جګړه . په دغه لنډ عبا رت کې د میلونونو انسانانو،په تیره بیا د بې شمیره افغانانو د برخلیک غمیزې پرتې دي.

هغه خونړۍ جګړه چې افغانستان ته د شوروي پوځونو د را ننوتلو سره پیل شوه او دادی څلورمه لسیزه کیږي چې لمبې یې لا پورته کیږي ، ریښې یې لا څو لسیزې مخکې د دې پیل څخه، په نړیواله وضعه او د هیواد په دننني حالت کې غزیدلې پرتې وې او د سون توکي یې مخکې له مخکې چمتو شوي وو .د شوروي اتحاد په مشري د نړیوال سوسیالستي سیستم او د امریکا متحده ایالاتو په مشرۍ د لودیز پانګوالي سیستم تر منځ د نړۍ د ویش په سردښمني او سیالي ،چې د سړي جګړې په نامه یاده شویده، د افغاني جګړې سربیره ډیرې نورې خونړۍ جګړې هم زیږولې دي . دادې ښکاري، دا خونړۍ پیښې او د پیښو عاملین د عامو خلکو له حافظې څخه پناه کیږي او د تاریخ د تیارو تل ته کښته کیږي او ګڼې د همدغو انساني غمیزو جنایتکاران د تاریخ له محاکمې پرته، نوو ناتاړونو ته متې بډ وهي.

د سړي جګړې علتونه د افغاني جګړې عام لاملونه هم دي.سړه جګړه د عصر د تاریخ خورا ستره برخه ده. دا د ټولې نړۍ د څلور-څلورنیمو لسیزو برخلیک دی.د بشر تاریخ د دا ډول اوږدې او نامخامخې جګړې ساری نه لري.د تاریخ په اوږدو کې د لومړي ځل له پاره نړۍ په دوو نړیوالو متخاصمو سیستمونو ویشل شویوه.د نړۍ په ګوټ ګوټ کې شخړې،نښتې او وژنې ، د همدې دښمنیو محصول په توګه روانې وې. افغانستان ته شوروي لښکرې هم د همدغو سیالیو او دښمنیو په لړ کې راننوتلې.د سړي جګړې د علتونو توضیح ، پر افغانستان باندې د شوروي تیري بهرني لامولونه هم روښانه کوي.د سړي جګړې په پیل،بهیر او پایلو کې د افغانستان د جګړې پیل،بهیر او پایلې لیدلی شو.د سوسیالستي او پانګوالي نه پخلاکیدونکو سیستمونو ترمنځ د دښمنیو د تشریحاتو پرته ، د شوروي لښکر کښیو ریښتینې او درسته توضیح امکان نه لري،مجرد او ځانګړې انځور یې نیمګړی او نادرست پاتې کیږي.د شوروي تیري د عیني لاملونو په لټه ،د سړي جګړې په پل ګام په ګام وړاندې ځو،ګورو، چې افغاني غمیزه هم د سړي جګړې د عاملینو تخلیق ده.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

د سړي جګړې پيل د دويمې نړيوالې جګړې وروسته، په ۱۳۲۶هش (۱۹۴۷) م کال کې د امريکا متحده ايالاتو د ولسمشر ترومن د دکترينو(نظريې) د اعلان څخه ګڼل کيږي.د **ترومن دکترينو** زړی دا ؤ، چې متحده ايالات د ټولو هغو ملتونو سره ،چې غواړی د لږکيو او يا د باندينيو فشارونو په مقابل کی مبا رزه وکړي،هر ډول ملاتړاو مرستې ته چمتو دی. دا په حقيقت کې د شوروي ضد سيا ست غوره کولو اعلان ؤ .ګڼې په ايران،ترکيه اويونان کې د حالاتو انکشافات د دې باعث شول ،چې متحده ايالات شوروي ضد سيا ست غوره کړي.هلته د شوروي اتحاد په ملاتړ کمونيستي خوځښتونه ډير فعال وو او مخ په وړاندې تلل،نو ځکه متحده ايالاتو غوښتل په هر ډول ،چې کيږي ددې حرکتونو مخه ونيسي. د ترومن دکترينو تر ټولو غوره انګيزه د ايران بحران ؤ.(۱)

د سړي جګړې پيل:د ايران د نفتو په سر - راځئ!چې وګورو، سړه جګړه زموږ په ګاونډي ايران کې د نفتو په سر پيل شوې،وروسته يې بيا ټوله نړۍ په غيږ کې رانيولې ده. د شلمې پيړي له لومړيو کلونو څخه تيلو د صنعتي هيوادونو په رګونو کې لاره کړې وه. پرته له نفتو يې نور ژوند او پرمختګ نه شو کولی. د د ويمې نړيوالې جګړې لادمخه د سترو صنعتي هيوادونو ورمېږونه د کسپين سمندرګي د نفتو زيرمو ته کاږه شوي وو. شوروي اتحاد، د امريکا متحده ايالتونو،انګلستان او المان خپل ژوند او ځواک پدې «تورو زرو » کې ليدل.

شوروي اتحاد د ۱۳۱۵هش (۱۹۳۶) م کال را په دې خوا المان ته د تيلو استول بند کړل...انګلستان ته د المان او شوروي اتحاد په جنګ اچولو ښه بهانه په لاس ورغله. همدا کار د شوروي په ضد د المان د جګړې غوره لامل شو.... انګلستان هڅه کوله چې المان د شوروي په ضد ولوبوي، په دې موخه ،چې دواړه په وينو کې ډوب او کمزوري شي. (۲)

د ۱۳۲۰هش(۱۹۴۱) م کال په جون کې المان د (باربارروسه) عملياتو په نامه ،پر شوروي اتحاد باندې بريد پيل کړ.د هتلر غوره موخه دا وه ،چې د کسپين بحيرې د شا وخوا نفتې زيرمې تر خپل کنترول لاندې راولي .

له دې سره، د انګلستان او شوروي اتحاد اړيکې هم بدلې شوې. دواړو دولتونو د هتلر د ګواښ څخه د ايران نفتې زيرمو ساتلو په موخه پريکړه وکړه ، هغه هيواد اشغال کړي .سره د دې ،چې ايران هم ،د افغانستان په څير په نړيواله جګړه کې خپل ناپيلتوب اعلان کړې ؤ،اما رضا شاه پهلوي او د هيواد خلک يې المان ته خوشبينه وو.همدغه د انګليسانو د هميشني ويرې دليل ؤ،کيدای شو د ابا دان د تيلو د استخراج کارخانه ،چې د انګليس - ايران نفتې کمپنۍ AIOC (ننني BP) په لاس کې وه،د المانيانو لاس ته ورشي.نوموړې کارخانې په ۱۳۲۹هش(۱۹۴۰م) کال کې اته ميليونه ټنه نفت راويستلې ؤ.د متفقينو له نظره، دغه نفتې زيرمو د جګړې د بهير له پاره خورا اغيزناک او غوڅ رول درلود. د شوروي اتحاد له پاره هم ايران غوره ستراتيژيکې ارزښت لره .

د جګړې په پيل کې د المان ځواکونه د شوروي اتحاد په خاوره کې په زغرده مخ په وړاندې تلل . شوروي اتحاد ته د امريکايي اکمالات ،د شمالي سمندر له لارې، د يخک او الماني ځواکونو د موجوديت له کبله ګران کار ؤ ،د دې له پاره د ايران د ترانزيت ريل لاره ډير مساعده او د فارس خليج اکمالاتي لار غوره وه .

بريتانيا او شوروي اتحاد د ايران دولت او رضا شاه تر فشار لاندې راوست. دلته په تهران کې خلک د المان په پلوي لاريون ته راووتل . لدې سره، د بريتانيا او شوروي سفيرانو د رضا شاه څخه وغوښتل،چې ټول الماني اتباع له ايران څخه وباسي.رضا شاه دا غوښتنه رد کړه.دا وخت د ايران په صنعتي پروژو کې نژدې ۵۰۰ المانيان په کا ر بوخت وو، په داسې حال کې چې د ايران د سويل په نفتې موسسو کې نژدې ۳۰۰۰ انګليسانو کار کاوه.

د ايران ستراتيژيکې ارزښت او متفقينو سره د رضا شاه د نه همکاري له کبله، انګليس او شوروي د ۱۹۴۱م کال د اګست په پنځه ويشتمه د جګړې د اعلان پرته، د ايران په پوځي اشغال لاس پورې کړ . ايراني جزوتا مونه جګړه ييز چمتووالي سره سره، په خپلو کاغوشونو کې بيده وو، چې ګهيځ وختې د انګليس ځواکونو پرې بريد و کړ.دغو عملياتو چې د همغږۍ په نامه سرته ورسيدل، دوه غوره موخې درلودې:

- د خپل کنترول لاندې د ايران د نفتې ډګرونو ساتنه،
- شوروي اتحاد ته د امريکايي اکمالاتو د فارس لارې تامين.

په دې توګه ،ايران د سويل له خوا د بريتانوی پوځ او د شمال له خوا د شوروی پوځ په واسطه ډير ژر اشغال شو.د جګړې تلفات څو ايرانی بيړی او شپږ سوه ايرانيان وو.په دې ډول،لکه څنګه چې متل دی ، ګيدړی ته يې خپل پوستکی غم دی،ايران د خپلو تيلو په سر،د دوو پوځی ځواکونو له خوا اشغال شو.

دلته په څرګنده توګه وينو،چې ايران هم د افغانستان د اشغال څخه ۳۸کاله دمخه ،د زبر ځواکونو ترمنځ د همدغه ډول سياليو او دښمنيو په ترڅ کې اشغال شوی دی.نور ورته والی هم شته دی.

د نړيوالې جګړې په پای کې،د يوتسدام کنفرانس د پريکړو سره سم،باند ني پوځي ځواکونه بايد د ايران له خاورې څخه وتلی وای،اما په (۱۹۴۵-۱۹۴۶) م کلونو کې د ايران د کوردانو او اذريانو جلاغوښتونکو تحريک، د شوروي

---

۱ - دايرت المعارف: په روسي ژبه.

۲ - د تيلو په سر جګړه او که د لمر لاندې سوله : آلت فرانس،په الماني ژبه،۱۱۴پ،۱۹پ.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

په مخامخ ملاتړغښتلی شو ،د (۱۹۴۵) م کال په دسمبر کې یې د جعفر پیشوري په مشرۍ د اذربایجان خود مختاره (اتونومی)حکومت اعلان کړ.د پیشوري (دموکراتیک ګوند) د دولتي ادارو په جوړولو لاس پورې کړ. د(۱۹۴۶) م کال په جنوري کې د کوردانو(مهاباد جمهوریت) تاسیس شو.په دې کې د ستالین موخه داوه ،چې د ایران د شمالي سیمو نفت د شوروي دایمي کنترول لاندې وساتي.د ایران د پوځي استخباراتو د اسنا دو پر بنسټ،شوروي اتحاد پلان درلود د تودې ګوند په پیاوړي کولو سره، په تهران کې هم شوروي پلوه واکمنۍ رامنځته کړي او په دې توګه د شوروي ځواکونو له پاره په ایران کې د دایمي پاتې کید و زمینه برابره کړي.
همدغه مساله، د امریکا متحده ایالاتو او شوروي اتحاد تر منځ د ملګرو ملتونو د امنیت په شورا کې، چې نوې جوړه شوې وه، د لومړۍ ځل له پاره د شخړې موضوع وګرځیدله .د امریکا ولسمشر ترومن شوروي دولت په جګړې، ان د اتومي وسلو پکارولو سره وګواښوه ،چې باید خپل پوځونه د ایران له خاورې څخه وباسي.شوروي د دې ګواښ وروسته خپل هوډ بدل کړ.
همدغه مسا له د ترومن د دکترینو د اعلان انګیزه وګرځیدله.د ترومن دکترینو په بنسټ،د امریکا متحده ایلاتو کمونستي ضد او شوروي ضد لاره غوره کړه.سره ددې چې اوس د امریکا دفاع وزارت د پنځوسمو کلونو له پټو اسنادو څخه څرګندیږي ،چې متحده ایالاتو پخوا لدې هم غوښتل ټوله اروپا د خپل نفوذ لاندې راولي او د وسلو د سیالۍ له لارې شوروي اتحاد بې ثباته کړي.
دا چې ولې متحده ایالاتو شوروي اتحاد د ایران د تیلو په سر، په اتومي وسلو وګواښوه، شخړه بیا هم د« ګیدړې په پوستکي» وه : د ترومن له پاره دا خورا جدي مسئله وه ،چې د ایران د تیلو پر زیرمو باندې د شوروي ولکه په نړۍ کې د واک بیلانس بدلوي او د لودیزو هیوادونو اقتصاد ته ډیرزیان رسوي .پدې توګه،د ترومن دکترین د شوروي نفوذ د مخنیوي له پاره،د ایران د تیلو په سر د سړې جګړې پیل ګڼل کیږي.
لدې وروسته،سړه جګړه ورو ورو ګرمیدله او په (۱۹۴۸- ۱۹۴۹م) کلونو کې د برلین په کلابندۍ سره د لومړۍ ځل له پاره د تودې جګړې پولو ته نژدې شوه.
دوه قطبي نړۍ: د ترومن دکترینو سره سم ،متحده ایلاتو په اروپایي هیوادونو کې د کمونیستي غورځنګونو د مخنیوي او تر خپل کنترول لاندې د اروپایي اقتصاد راوستنې له پاره ،د کنډواله شوې اروپا د بیا جوړونې مارشا ل پلان طرحه کړ.مارشال پلان د شوروي اتحاد په شمول،د ټولو اروپایي دولتونو څخه غوښتل ،چې د اروپا په بیا رغونه کې ونډه واخلي.اما پدې هکله ،په پاریس کې خبرو-اترو کومه نتیجه ورنه کړه ځکه ،چې امریکا مخکې له مخکې ددې له پاره سیا سي او اقتصادي شرطونه وضع کړي وو، چې شوروي اتحاد ته په خپل پلانیزه اقتصاد سره د منلو وړ نه وُ. د وران شوو اروپایي هیوادونو سره د متحده ایالاتو د مرستې سیا سي شرط دا ؤ، چې کمونستانو ته به په حکومتونو کې ونډه نه ورکوي.
د شوروی واک لاندې د ختیزې اروپا دولتونو د امریکا مرستې رد کړې،پدې توګه،په اقتصادي لحاظ د شوروي اتحاد پورې نژدې تړلي پاتې شول.
د (۱۹۴۸م) کال د جون په ۲۰ نیټه لودیزومتحدینو ،د شوروي نظر پرته ، په لودیز برلین او د دوي واک لاندې آلمان کې پولي ریفورم ،چې امریکایي ډالر په کې رسمي پولي واحد ؤ،سرته ورسوه. شوروي اتحاد دا کار د پوتسدام تړون (چې باید د المان سیا سي او اقتصادي یووالی وساتل شي) د لغوه کیدو په معنی وګاڼه او د (۱۹۴۸م) کال د جون په ۲۴ نیټه یې د برلین په محاصره چې د برلین د لودیزې برخې بشپړه اقتصادي او تجارتي کلابندي وه،لاس پورې کړ.دا د برلین لودیزې برخې ته د خوراکي توکو او سون توکو بشپړ بندیز ؤ.لدې لارې شوروي غوښتل ،چې لودیز برلین هم تر خپل کنترول لاندې راولي ،که نه لږ تر لږه،لودیز ځواکونه سیا سي شاتګ ته اړ کړي.لودیزو دولتونو دغه کلابندي د هوایي پل په جوړولو سره خنثی کړه. دا د سړې جګړې لومړنی حاد حا لت ؤ. لدې سره لود یز دولتونه پدې سوچ کې شول ،چې شوروي اتحاد رښتیا هم پراختیایي موخې لري .
په (۱۹۴۹م) کال درېو لودیزو ځواکونو د المان اتحادي جمهوریت په جوړیدو موافقه وکړه او د ناټو پوځي تړون یې جوړ کړ. شوروي اتحا د بیا د المان دموکراتیک جمهوریت جوړ کړ.لدې سره ،د المان او اروپا ویش ترسره شو او دوه قطبي نړۍ ټینګه شوه.(۳)
ددې سره سره ،چې د المان د موکراتیک جمهوریت او اتحادي المان په د وو متضادو سیاسي ،اقتصادي او پوځي سیستمونو کې ځای درلود ،اما د سړې جګړې په څلورو لسیزو کې یې خپلمنځي ټینګ سوداګریزې اړیکې درلودلې. دغو دننیو سوداګریزو اړیکو د متضادو ایډ یالوژیو سره سره ،په ویشلي المان کې د زیا ت شمیر تماسونو ،شرکتونو او داسی نورو اړیکو امکانات رامنځته کول.نوموړو دننیو سوداګریزو اړیکو الماني دولتونو ترمنځ پر سیاسي فضا باندې هم مثبت اغیز ښنده. برخلاف ، په ویشلي کوریا کې تر ننه پورې دا ډول اړیکې وجود نه لري .نن بیا زموږ د سترګو په وړاندې ،پاکستان د امریکا په لګښت ،د لرو او برو پښتنو ترمنځ د اړیکو پریکولو له پاره ،د تروریزم د مخنیوي په نامه،د ډیورنډ په کرښه آغزن سیم وغوځوه.د افغان ګوډاګي حکومت او لرې پښتونخوا زیاتره بګیل

۳ - د پیړۍ کتاب، په الماني ژبه.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

شوي،پلورل شوي سياسيتوال ورته تپي تپي ګوري او آن ورسره همکاري کوي او ددې درک څخه عاجز دي،چې د لرو اوبرو افغانانو ترمنځ يواځې د سوداګريزو اړيکو موجوديت ،تګ او راتګ پر نورو ټولو اړيکو مثبت آغيز ښندي، د المان په څير بيا يووالي ته يې شرايط برابرولی شي.
د ترهګرو په نامه،دا د (ژان وال ژان) په څير فقيرو پښتنو بيلول او ځپل د هر ډول انصاف څخه ليرې چاره ده،لکه د سړي جګړې په لړ کې د خوارافغانستان اشغال،چې هيڅ ډول انساني توجيه نه لري،ځکه نو پر شوروي باندې د نړۍ د ولسونو قهر او الهي غضب هم نازل شو. په پاکستان او امريکا به هم همداسې قهر او غضب راپريوځي. که نه،زه خو همداسې غواړم...
بيرته د سړي جګړې وخت ته راګرځو. د لود يز سره په دښمنۍ کې ،شوروي اتحاد هم په (۱۹۴۹م) کال اتومي بم وآزمويه. په دې وخت په چين کې هم، د ما وو تسه دون په مشرۍ کمونيستانو واک تر لاسه کړ.په همدې انګيزې د امريکا متحده ايالاتو د کمونيسم د مخنيوي سيا ست نورهم جدي ونيو. متحده ايالاتو د چين نوی حکومت په رسميت و نه پيژانده او په ملګرو ملتونو کې يې د چين ولسي جمهوريت غړيتوب تر ډيره نه مانه او د هغه په مقابل قطب کې يې د جاپان پرمختګ څخه ملاتړ کاوه.
د سړي جګړې په لړ کې د ختيز او لوديز دښمنۍ ورځ په ورځ مخ په زياتيدو وې.په افغانستان کې د نيابتي جګړې د پيل دمخه ،د زبرځواکونو ترمنځ ډيرې نورې خونړۍ نيابتي جګړې شوې وې. زموږ ولس او سياستوال د فيل په غوږو کې بيده وو.
<u>نيابتي جګړې</u> - هغو جګړو ته ويل کيږي،چې زبرځواکونه، د اتومي او ټول وژنې نورو وسلو په موجوديت کې يو دبل سره له مخامخ ټکر څخه ځانونه ساتي،اما په دريمو هيوادونو کې د دوئ په نيابت ، د دوئ په وسايلواو د دوئ موخو له پاره سيمه ييزې وسله والې ډلې جګړې پرمخ بيايي.
د کوريا هيره شوې جګړه - د زبر ځواکونو لومړنۍ نيابتي جګړه - په ۱۹۵۰ م کال د سړي جګړې لمن په شمال ختيزه اسيا کې کوريا ته ورسيده.د نړيوالې جګړې دواړو زبر ځواکونو د جاپان له تسليمي وروسته کوريا په دوو برخو وويشله. ډير وخت تير نه شو،چې د شمالي کوريا او سويلي کوريا ترمنځ ،يو د بل خاورې نيولو په سر جګړه ونښتله.دا جګړه نه يواځې د دواړو کورياوو ترمنځ وه،بلکې متحده ايالاتو په کې مخامخ او چين او شوروي په کې غيرمستقيم ګډون درلود.د دريو کلونو خونړيو جګړو وروسته د ډيرو نښتو ، بايلود او د کوم ارزښتناک بري پرته،دواړو خواوو اوربند ته ،چې تر ننه پورې دوام لري،غاړه کښيښوده.
د جګړې په اوږد و کې کيمياوي او بيولوژيکي وسلې استعمال شوې،ډيرې ډله ييزې وژنې او نسل کشي سرته ورسيدې.دغې جګړې،اټکلي،څلور- پنځه ميلونه انساني تلفات لرل.
د ۱۹۵۰ -۱۹۵۳م کلونو د کوريا هيره شوې جګړه، په حقه د ناپيژندلې جګړې د نوم وړ ده.لدې سره هيڅ انکار نشي کيدلی چې امريکا شمالي کوريا په بې رحمانه بمبارۍ سره ورانه کړه،اور اچونکې بمونه(د بې شميره ناپالم بمونو په شمول) يې استعمال کړل ، د اتومي وسلو ګواښ هم وجود درلود . . . اما دغو حقيقتونو څخه عام خلک خو څه کوی ،ان تاريخ پوهان هم ندي خبر(٤) د سړي جګړې څخه راپاتې د کوريا ټپ ،لکه د پښتنو په سينه د ډيورنډ ناسور، لا تر اوسه تازه پروت دی.
د کوريا جګړه د زبرځواکونود نيابتي جګړو د تاريخ يوه دردونکې پاڼه ده.اودا خونړۍ جګړه د سړي جګړې يواځنۍ توده جګړه نه وه .
په ختيز آلمان کې د شوروي پوځي مداخله - د ۱۹۵۳م کال د مارچ په پنځمه ستالين مړ شو. لدې سره په شوروي کې د ستاليني شيوې دمنځه تللو امکانات پيدا شول.د شوروي نوې مشر خروسچوف د اتومي وضعيت او دننيو ستونزو په نظر کې نيولو سره ،په سوله کې د ګډ ژوند او د ستونزو د سوله ييز حل لاره غوره کړه. دغه لنډه د وره ،د ۱۹۵۳م کال د جون په اولسمه ، د المان په دموکراتيک جمهوريت کې د خلکو پا څون سره پاې ته ورسيده. په ختيز المان کې د زياتو پوځي لګښتونو په نتيجه کې اقتصادي بحران منځته راغی او ورسره د خلکو ژوند ورځ په ورځ خرابيده. کارګران د خپل ژوند د شرايطو د خرابي په مخالفت کې پاڅيدل. دغه مخالفتونه ژر په دولتي ضد او شوروي ضد سياسي اعتصابونو بدل شول.
لدې سره شوروي اتحاد پوځي مداخله وکړه او اعتصابونه يې وځپل.لود يزو هيوادونو د شوروي پوځي مداخله يواځې وغندله.شوروي اتحاد په دې وخت کې د وسلو په سياليو کې دهايدروجني بمونو او ليرې واټن الوتکو په لرلو،د متحده ايالتونو سره يو برابر ؤ.لدې سره د ګواښ له نظره، يو توازن منځته راغلی ؤ.همدغه وضعيت د سترو ځواکونواړيکې تا کلې او د وسلوسيالۍ يې نوره هم زياتوله.وروسته لدې ، امريکا په لوديزه اروپا کې د اتحادي المان په شمول،هستوي او لنډ واټن توغندۍ نصبې کړې.
په ۱۹۵۵م کال کې شوروي اتحاد او دهغه متحدينو د وارسا پوځي تړون جوړ کړ.
نور بيا

٤ - د کوريا د جګړې ريښې:بروس ګومنګسو، په الماني ژبه،۲۴پ،۷۸پ.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ